

บทที่ 1

แนวความคิดเบื้องต้น (Fundamental Concepts)

ความรู้เกี่ยวกับเรขาคณิตวิเคราะห์เป็นความรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางด้านพีชคณิตกับเรขาคณิต เพื่อนำมาใช้อธิบายสมบัติทางเรขาคณิตของเส้นโค้งเมื่อกำหนดสมการมาให้ หรือใช้ในการหาสมการต่างๆ เมื่อกำหนดสมบัติทางเรขาคณิตมาให้ ในการพิจารณาสมบัติของฟังก์ชันในวิชาแคลคูลัสหลายครั้งพบว่า ถ้าพิจารณาจากกราฟหรือสมบัติทางเรขาคณิตของฟังก์ชันจะทำให้เข้าใจปัญหาได้ดีขึ้นและง่ายขึ้น

การกำหนดจุดบนระนาบด้วยคู่อันดับของจำนวนจริง สมาชิกตัวแรกของคู่อันดับเรียกว่า พิกัดที่หนึ่ง และสมาชิกตัวหลังของคู่อันดับเรียกว่า พิกัดที่สอง ซึ่งระนาบดังกล่าวเกิดจากเส้นจำนวนสองเส้นตัดกันและตั้งฉากซึ่งกันและกัน และเรียกจุดตัดนี้ว่าจุดกำเนิด สำหรับบทที่ 1 เป็นแนวความคิดเบื้องต้นสำหรับเรขาคณิตวิเคราะห์ที่กล่าวถึงในเรื่องการหาระยะระหว่างจุดสองจุด จุดแบ่งของส่วนของเส้นตรง ความชันของเส้นตรง และมุมระหว่างเส้นตรงสองเส้น ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการคำนวณเกี่ยวกับรูปเรขาคณิต โดยอาศัยการเขียนกราฟลงบนพิกัด และเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ได้ การหาที่ตั้งของจุดในระนาบ จำเป็นต้องใช้แกนพิกัดเป็นหลักในการหาจุดที่ตั้ง พิกัดที่นิยมในปัจจุบันมี 2 ระบบ คือ ระบบพิกัดฉาก และ ระบบพิกัดเชิงขั้ว สำหรับในบทนี้เราจะกล่าวถึงระบบพิกัดฉาก

1.1 ระบบพิกัดฉาก (Rectangular Coordinate System)

ระบบพิกัดฉาก ประกอบด้วยเส้นตรง 2 เส้นตั้งฉากซึ่งกันและกัน ซึ่งเส้นตรง 2 เส้นนั้น เรียกว่า แกนพิกัด (Coordinate Axes)

แกนในแนวนอน (Abscissa Axis) เรียกว่า แกน X

แกนในแนวตั้ง (Ordinate Axis) เรียกว่า แกน Y

ระนาบที่มีแกนพิกัดทั้งสองอยู่เรียกว่า ระนาบพิกัด (Coordinate Plane) โดยแกนพิกัดตัดกันที่พิกัด $(0, 0)$ ซึ่งเรียกว่า จุดกำเนิด (Origin Point)

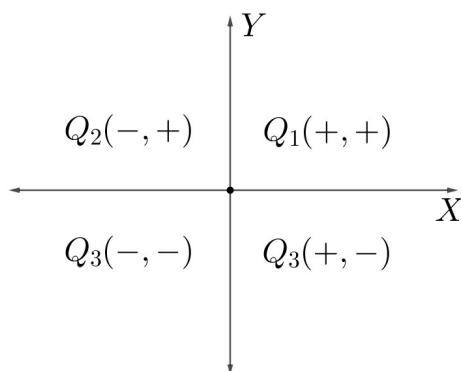
จุดบนแกน X ทางด้านขวาของจุดกำเนิด มีค่าความจริงเป็นบวก (+)

ทางด้านซ้ายของจุดกำเนิด มีค่าความจริงเป็นลบ (-)

จุดบนแกน Y ทางด้านบนของจุดกำเนิด มีค่าความจริงเป็นบวก (+)

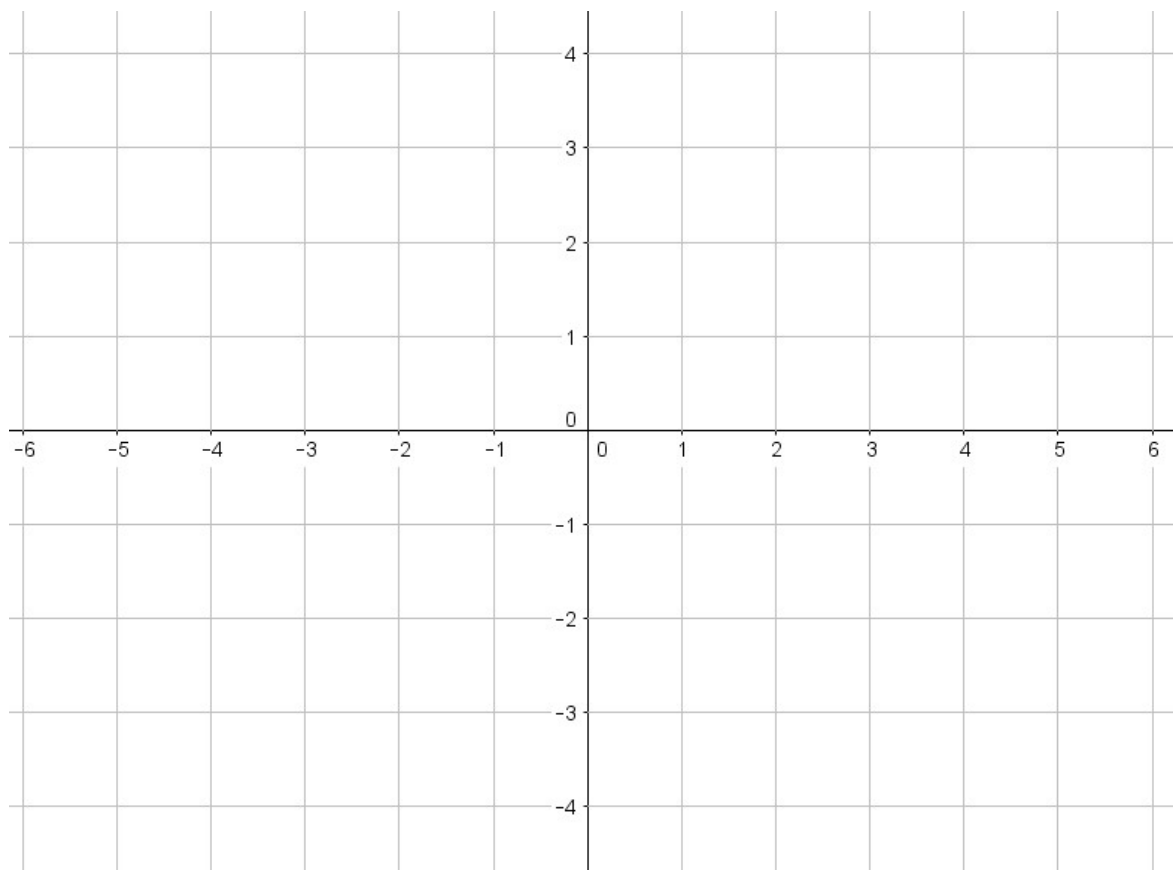
ทางด้านล่างของจุดกำเนิด มีค่าความจริงเป็นลบ (-)

การตัดกันของแกนทั้งสองนี้ จะแบ่งพื้นที่ระนาบออกเป็น 4 ส่วน เรียกว่า จตุภาค (Quadrants) คือ จตุภาคที่ 1 (Q_1), จตุภาคที่ 2 (Q_2), จตุภาคที่ 3 (Q_3), จตุภาคที่ 4 (Q_4) ดังแสดงในรูป

สำหรับพิกัดในระนาบพิกัดฉาก จะเขียนพิกัดในรูปของคู่อันดับ (Ordered Pair) เช่น คู่อันดับ $(0, 0)$ หมายถึง จุดกำเนิด, คู่อันดับ $(1, -2)$ หมายถึง ตำแหน่งซึ่งอยู่ห่างจากจุดกำเนิดมาทางขวาเป็น ระยะ 1 หน่วย และอยู่ต่ำกว่า จุดกำเนิดลงมาเป็นระยะ 2 หน่วย หรือ กล่าวได้ว่า จุด $(1, -2)$ นี้ อยู่ตรงกับค่า x เป็น 1 และค่า y เป็น -2 นั้นเอง

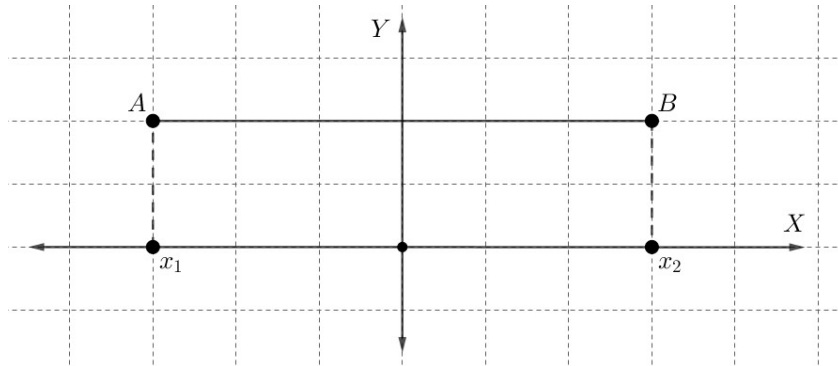
ตัวอย่าง 1.1.1 จงลงจุด $A(-2, 3)$, $B(-3, 4)$, $C(0, -2)$, $D(5, 0)$ บนระนาบพิกัดฉาก

1.2 ระยะทางระหว่างจุดสองจุด (Distance Between Two Points)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนระยะทางระหว่างจุด A กับ B คือ $|AB|$ หรือ AB

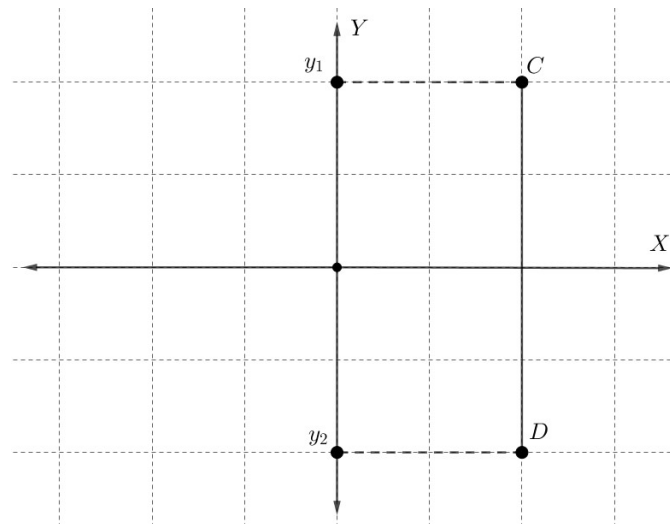
1.2.1 ระยะทางที่ขนานกับแกน X

จากรูป ระยะทางระหว่างจุด A และ B คือ

$$AB = |x_1 - x_2| = |x_2 - x_1|$$

1.2.2 ระยะทางที่ขนานกับแกน Y

จากรูป ระยะทางระหว่างจุด C และ D คือ

$$CD = |y_1 - y_2| = |y_2 - y_1|$$

ตัวอย่าง 1.2.1 จงหาระยะทางระหว่างจุด $A(2, 0)$ กับจุด $B(-4, 0)$

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.2.2 จงหาระยะทางระหว่างจุด $C(-3, 3)$ กับจุด $D(4, 3)$

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.2.3 จงหาระยะทางระหว่างจุด $D(-3, 3)$ กับจุด $E(-3, -2)$

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.2.4 จงหาระยะทางระหว่างจุด $G(99, -9)$ กับจุด $H(99, 3)$

.....

.....

.....

.....

ทฤษฎีบท 1.2.1 ให้จุด $P_1(x_1, y_1)$ และ $P_2(x_2, y_2)$ เป็นจุด 2 จุดใด ๆ บนระนาบ XY และ d แทนระยะทางระหว่างจุด P_1 กับ จุด P_2 จะได้

$$d = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2}$$

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.2.3 จงหาระยะทางระหว่างจุด $A(-4,1)$ กับจุด $B(-1,5)$

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.2.4 จงหาระยะทางระหว่างจุด $C(2,3)$ กับจุด $D(4,-1)$

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.4.1 จงหาความชันของเส้นตรงที่เชื่อมจุด $A(0,2)$ และจุด $B(2,4)$

.....
.....

ตัวอย่าง 1.4.2 จงหาความชันของเส้นตรงที่เชื่อมจุด $A(4,1)$ และจุด $B(2,5)$

.....
.....

ตัวอย่าง 1.4.3 จงหาความชันของเส้นตรงที่เชื่อมจุด $A(-4,-2)$ และจุด $B(3,-2)$

.....
.....

ตัวอย่าง 1.4.4 จงหาความชันของเส้นตรงที่เชื่อมจุด $A(1,-2)$ และจุด $B(1,3)$

.....
.....

ตัวอย่าง 1.4.5 จงพิจารณาว่าเส้นตรง l_1 ที่ผ่านจุด $A(2,1)$ และจุด $B(4,2)$ และเส้นตรง l_2 ที่ผ่านจุด $C(-2,4)$ และจุด $D(-8,1)$ ขนานกัน หรือ ตั้งฉากกัน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่าง 1.4.6 จงพิจารณาว่าเส้นตรง l_1 ที่ผ่านจุด $A(2,3)$ และจุด $B(6,1)$ และเส้นตรง l_2 ที่ผ่านจุด $C(-2,-5)$ และจุด $D(1,1)$ ขนานกัน หรือ ตั้งฉากกัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.4.7 จงแสดงว่ารูปสามเหลี่ยม ABC ซึ่งมีจุดยอดอยู่ที่ $A(-1,0), B(5,2)$ และ $C(2,11)$ เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.4.8 จงแสดงว่ารูปสี่เหลี่ยม $PQRS$ ซึ่งมีจุดยอดอยู่ที่ $P(-7,-3), Q(6,5), R(11,-1)$ และ $S(-2,-9)$ เป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง 1.5.3 จงหามุมแหลมที่เกิดจากการตัดกันของเส้นตรง l_1 ที่ผ่านจุด $(-1, 3)$ และ $(3, 5)$ กับเส้นตรง l_2 ที่ผ่านจุด $(-2, 8)$ และ $(-3, 5\sqrt{3})$

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปท้ายบทที่ 1

สำหรับในบทที่ 1 นั้นเราได้ศึกษาระบบพิกัดฉาก ระยะทางระหว่างจุดสองจุด จุดแบ่งของส่วน ของเส้นตรง ความชันของเส้นตรง มุมระหว่างเส้นตรงสองเส้น ซึ่งมีสูตรที่สำคัญดังนี้

ระยะทางระหว่างจุดสองจุด $d = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2}$

จุดแบ่งของส่วนของเส้นตรง $x = \frac{r_1x_2 + r_2x_1}{r_1 + r_2}, y = \frac{r_1y_2 + r_2y_1}{r_1 + r_2}$

ความชันของเส้นตรง $m = \tan \theta = \frac{y_1 - y_2}{x_1 - x_2} = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1}$

มุมระหว่างเส้นตรงสองเส้น $\tan \phi = \frac{m_2 - m_1}{1 + m_1m_2}$

แบบฝึกหัดบทที่ 1

จงหาระยะทางระหว่างจุด 2 จุดที่กำหนดให้ต่อไปนี้ (ข้อ 1.1 - 1.10)

1.1 $(1,2), (1,3)$

1.2 $(5,3), (-3,3)$

1.3 $(0,1), (0,5)$

1.4 $(-2,8), (5,8)$

1.5 $(3,10), (7,4)$

1.6 $(-3,-3), (2,2)$

1.7 $(2,3), (-1,0)$

1.8 $(5,6), (-6,5)$

1.9 $(3,-7), (2,-8)$

1.10 $\left(-\frac{1}{2}, \frac{3}{4}\right), \left(\frac{5}{3}, \frac{-7}{5}\right)$

จงวาดรูปสามเหลี่ยมโดยให้จุดยอดดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งหาความยาวของแต่ละด้าน (ข้อ 1.11 - 1.12)

1.11 $A(-1,-1), B(2,3), C(3,8)$

1.12 $A(2,4), B(-3,1), C(5,6)$

1.13 จงแสดงว่าจุด $A(-2,0), B(5,2)$ และ $C(0,2\sqrt{3})$ เป็นจุดของมุมรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

1.14 จงแสดงว่าจุด $A(-\sqrt{3},1), B(2\sqrt{3},-2)$ และ $C(2\sqrt{3},4)$ เป็นจุดของมุมรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

1.15 จุดยอดของสามเหลี่ยม ABC ซึ่งมีพิกัด $A(3,-4), B(6,2)$ และ $C(-5,0)$ สามเหลี่ยม ABC เป็นสามเหลี่ยมชนิดใด

1.16 จงแสดงว่าจุด $A(1,-1), B(5,2), C(2,6)$ และจุด $D(-2,3)$ ที่กำหนดให้เป็นจุดยอดของรูปสี่เหลี่ยมด้านเท่า

จงแสดงว่าจุดแต่ละจุดที่กำหนดให้ต่อไปนี้ อยู่บนเส้นตรงเดียวกัน (ข้อ 1.17 - 1.23)

1.17 $A(1,1), B(2,2), C(3,5)$

1.18 $A(3,1), B(6,3), C(-3,-3)$

1.19 $A(1,2), B(-5,-2), C(-2,5)$

1.20 ถ้า $(x,4)$ อยู่ห่างจาก $(5,-2)$ และ $(3,4)$ เป็นระยะทางเท่ากัน จงหาค่า x

1.21 ถ้า $(-3,y)$ อยู่ห่างจาก $(2,6)$ และ $(7,-2)$ เป็นระยะทางเท่ากัน จงหาค่า y

1.22 จงหาจุดบนแกน x ที่ห่างจาก $(-2,5)$ และ $(4,1)$ เป็นระยะทางเท่ากัน

1.23 จงหาจุดบนแกน y ที่ห่างจาก $(-4,-2)$ และ $(3,1)$ เป็นระยะทางเท่ากัน

จงหาพิกัดจุดกึ่งกลางระหว่างจุด 2 จุดที่กำหนดให้ต่อไปนี้ (ข้อ 1.24 - 1.33)

1.24 $(2, 3), (3, 2)$

1.25 $(-1, 2), (-3, 1)$

1.26 $(4, 11), (12, -3)$

1.27 $(-5, -3), (-2, 1)$

1.28 $(3, 8), (-6, -5)$

1.29 $(3, 1), (3, 5)$

1.30 $\left(\frac{3}{2}, 1\right), \left(1, \frac{7}{8}\right)$

1.31 $\left(-\frac{5}{6}, 7\right), \left(\frac{6}{8}, 5\right)$

1.32 $\left(-\frac{2}{5}, \frac{1}{2}\right), \left(\frac{3}{2}, \frac{7}{6}\right)$

1.33 $\left(\frac{9}{5}, 7\right), \left(-3, \frac{1}{2}\right)$

1.34 ถ้าจุดปลายของเส้นตรง $(x_1, 3)$ และ $(-3, y_2)$ แบ่งครึ่งตรงจุด $(2, 7)$ พอดี จงหาค่าของ x_1 และ y_2

จงหาจุด $P(x, y)$ โดยที่อัตราส่วนของ $AP : AB$ มีค่าเท่ากับ r (ข้อ 1.35 - 1.40)

1.35 $A(2, -4), B(5, 6), r = \frac{2}{3}$

1.36 $A(-1, -2), B(4, -2), r = \frac{1}{5}$

1.37 $A(-7, 11), B(5, 6), r = \frac{3}{4}$

1.38 $A\left(\frac{2}{3}, -\frac{1}{8}\right), B(-1, -3), r = \frac{5}{7}$

1.39 $A\left(\frac{7}{11}, -2\right), B\left(2, \frac{-2}{3}\right), r = \frac{9}{11}$

1.40 $A\left(\frac{11}{12}, 2\right), B\left(\frac{1}{2}, \frac{2}{-3}\right), r = \frac{-2}{5}$

จงหาความชันของเส้นตรงที่ผ่านจุด 2 จุดต่อไปนี้ (ข้อ 1.40 - 1.45)

1.40 $(2, 1), (-5, 7)$

1.41 $(7, 11), (7, 8)$

1.42 $(5, -6), (9, -6)$

1.43 $\left(\frac{3}{2}, 5\right), \left(7, \frac{9}{5}\right)$

1.44 $\left(-\frac{1}{2}, 3\right), (9, 4)$

1.45 $\left(-\frac{1}{2}, 3\right), \left(\frac{5}{6}, \frac{4}{3}\right)$

จงพิสูจน์ว่าจุดยอดที่กำหนดให้เป็นจุดยอดของรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้ความชัน (ข้อ 1.46 - 1.48)

1.46 $(4, -4), (4, 4), (0, 0)$

1.47 $(-1, 2), (3, -6), (3, 4)$

1.48 $(7, 1), (0, -2), (5, -4)$

จงหามุมภายในทั้งสามของรูปสามเหลี่ยม ABC เมื่อกำหนดจุดยอดให้ดังต่อไปนี้ (ข้อ 1.49 - 1.50)

1.49 $A(1, 1), B(5, 2), C(3, 5)$

1.50 $A(2, 2), B(-4, -1), C(6, -5)$

จงหาความชันของเส้นตรงที่ผ่านจุด 2 จุดของเส้นตรง 2 เส้น แล้วพิจารณาว่า เส้นตรงขนานกัน เส้นตรงตั้งฉากกัน หรือทำมุมเท่าไร (ข้อ 1.51 - 1.53)

$$1.51 \quad (1, -1), (-4, -4) \text{ และ } (1, 1), (4, -4)$$

$$1.52 \quad (2, -3), (0, 2) \text{ และ } (1, 0), (6, 2)$$

$$1.53 \quad (-6, -4), (22, 8) \text{ และ } (-5, 7), (7, -8)$$

จงแสดงว่าจุด 4 จุดที่กำหนดให้ต่อไปนี้ เป็นจุดยอดของรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า $ABCD$
(ข้อ 1.53 - 1.56)

$$1.53 \quad A(-4, 3), B(0, -2), C(5, 2), D(1, 7) \quad 1.54 \quad A(2, 2), B(7, -3), C(10, 0), D(5, 5)$$

$$1.55 \quad A(5, -1), B(7, 6), C(0, 8), D(-2, 1) \quad 1.56 \quad A(5, 7), B(1, 1), C(4, -1), D(8, 5)$$

จงแสดงว่าจุด 4 จุดที่กำหนดให้ต่อไปนี้ เป็นจุดยอดของรูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน $ABCD$
(ข้อ 1.57 - 1.60)

$$1.57 \quad A(3, 0), B(7, 0), C(5, 3), D(1, 3)$$

$$1.58 \quad A(-2, 3), B(6, 1), C(5, -2), D(-3, 0)$$

$$1.59 \quad A(-1, -2), B(3, -6), C(11, -1), D(7, 3)$$

$$1.60 \quad A(0, 0), B(6, 3), C(9, 9), D(3, 6)$$

Note บทที่ 1